

O. B. LEPEŠINSKAJA

TAPAAMISIA LENININ KANSSA

Ensi kerran tapasin Leninin 1894. Pienehköllä huvilalla Lesnojessa Pietarin lähellä oli järjestetty maanalainen kokous, ja siellä kiintyi kaikkien huomio matalahkoon ja vilkkaaseen nuoreen mieheen, jonka korkean otsan alta loistivat älykkäät, teräväkatseiset silmät. Nuori mies aloitti väittelyn Struven kanssa. Struve loi halveksuvia syrjäsilmyksiä julkeaan vastustajaansa, mutta tämä vähääkään hämmentymättä, pannen peukalonsa liivin aukkoihin arvosteli kiihkeästi ja vakuuttavasti tunnustettua „nuorison opettajaa”. Kiistan ollessa jo päättymäisillään nuorukainen sinkosi vastustajalleen huomautuksen: „Jos ajatuksenne tulevat vastedeskin kulkemaan tuota latua, niin en ihmettele lainkaan joskus kohtaamistamme barrikadin eri puolilla...”

Suusta suuhun kiiri uuden puhujan nimi: „Hän on Uljanov, nuori lakimies”.

Kuuntelimme kuin lumottuina Vladimir Iljitšin puhetta tässä illegaalisessa illanvietossa. Meitä ihmetytti se, että hän tunsu erittäin syvällisesti Marxin opin. Hän ei esittänyt Marxin määritelmiä abstraktisesti, vaan silloisen Venäjän poliittisiin ja taloudellisiin oloihin soveltaen. Hänen puheestaan uhoosi kiihkeä usko työväenluokan voittoon. Minuun ja tovereihini teki valtavan vaikutuksen „legaalisen marxilaisuuden” julistaminen vihamieliseksi liikkeemme vallankumouksellisille tehtäville.

Puhuessaan tässä kokouksessa Lenin ehdotti Struvelle julkista kirjallista väittelyä. Struve julkaisi kohta kirjan narodnikkien taloustieteellisistä teorioista. Lenin arvosteli tämän kirjan referaatissaan „Marxilaisuuden heijastuminen porvarillisessa kirjallisuudessa”, jonka hän luki marxilaisten pienessä seurassa saman vuoden 1894 syksyllä ja joka muodosti perustan hänen laajalle teokselleen „Narodnikkilaisuuden taloudellinen sisältö ja sen arvostelu hra Struven kirjassa”. Vladimir Iljitš paljasti syvällisesti „legaalisen marxilaisuuden” porvarillisen olemuksen.

Lenin valtasi nopeasti työväen marxilaisten kerhojen jäsenten kunnioituksen ja mieltymyksen. Hän otti askeleen, jolla oli valtava merkitys työväenliikkeen jatkuvalle kehitykselle Venäjällä, marxilaisen vallankumouspuolueen perustamiselle: Pietarin hajanaiset marxilaiset kerhot yhdistettiin „Taisteluliitoksi työväenluokan vapauttamiseksi”, josta tuli proletariaatin vallankumouksellisen kasvatuksen ahjo. Toiminnassaan tämä liitto yhdisti työläisten taloudelliset vaatimukset poliittiseen taisteluun tsaarin itsevaltiutta vastaan.

Joulukuun 9 päivän vastaisena yönä 1895 Lenin pidätettiin ja 14 kuukautta kestäneen vankilassa olon jälkeen karkotettiin. Minä mieheni kanssa jouduin myös karkotukseen.

Aluksi asuimme Kazatšinskojen kylässä. Sitten minut välskärinä siirrettiin Minusinskin piirikuntaan, Jermakovskojen kylään. Matkalla pistäydyin Krasnojarskissa ja sain tietää, että sinne oli saapunut karkotuspaikalle matkustava Vladimir Iljitš. Tahdoin kovasti tavata häntä, mutta ujostelin mennä hänen luokseen. Odottamatta koputettiin oveen, ja huoneeseeni astui Vladimir Iljitš tarmokkuutta säkenöivänä. Kuultuaan tulostani hän riensi heti luokseni saadakseen tietää, miten karkotetut elävät Kazatšinskojen siirtokunnassa. Hän tiedusteli seikkaperäisesti jokaisen henkilön terveyttä ja aineellista asemaa, häntä kiinnostivat marxilaisten ja narodnajavoljalaisten väliset suhteet, hän kyseli, tehdäänkö kirjallista työtä.

Minua kohtaan, kun olin tulemassa äidiksi, hän oli tavattoman huomaavainen ja herkkä. Iljitš kysyi: „Mitä te haluaisitte syödä?” Vastasin leikilläni: „Pienokaiseni haluaisi merirapuja”. Olin varma, että tämä pyyntö oli yhtä mahdoton karkotuspaikan oloissa kuin mansikoiden saaminen talvella. Mutta Iljitš tempaisi lakkinsa ja riensi ulos talosta. Hän sai kuin saikin ostetuksi jostakin kaupasta säilöttyjä merirapuja tai tavallisia rapuja ja toi ne minulle...

Vladimir Iljitš oli kovasti mieltynyt luontoon. Krasnojarskin ympäristö on maailman luonnonihanimpaa seutua. Vuosisataiset männyt ja ketripuut seisovat majesteettillisena sankkana seinänä rantakukkuloilla Jenisein molemmin puolin. Metsän yllä piirtyvät Sajanin vuoristojonon ääriiviivat. Matkustaessaan laivalla Krasnojarskista Minusinskiin Iljitš katseli laivankannelta vuorten huippuja, ihaili Jenisein luonnon ihmeellistä kauneutta.

Avarassa kymmenen hengen hytissä laivasänkymme olivat vierekkäin. Kiinnitin tahtomattani huomioni siihen, että Iljitš käänteli tavattoman nopeasti lukemansa kirjan sivuja: olin tuskin ehtinyt lukea kirjaani 5—6 riviä, kun vieressäni Iljitš oli jo siirtynyt seuraavalle sivulle. Katsahdin Iljitšin kädessä olevaan kirjaan: se oli vieraskielinen.

— Vladimir Iljitš, luetteko te vaiko vain selaillette kirjaa?

— Tietysti luen. Ja hyvin tarkasti.

— Mutta voidaanko noin nopeasti lukea?

Iljitš hymähti.

— Olette oikeassa: luen nopeasti. Mutta asian laita on niin, että minun on paljon luettava. Minulla ei ole mahdollisuutta lukea hitaammin.

Lenin luki muutamassa päivässä laivan hytissä niin paljon kirjoja, että joku muu ei olisi ehtinyt lukea sitä määrää vuodesakaan.

Aikataulun mukaan laivan piti kulkea kolme vuorokautta. Mutta oli helteinen heinäkuu, ja Jenisei oli pahasti mataloitunut. Laiva pysähteli usein jääden jälkeen aikataulusta. Ja puolitiessä miltei kaikkien matkustajien eväät olivat lopussa. Jokaista askarrutti kysymys: miten selviydytään ilman ruokatarpeita. Vladimir Iljitš pelasti tilanteen. Eräällä olosuhteiden pakottamalla pysähdyspaikalla hän katosi joen rantakaislikkoon ja palasi jonkin ajan kuluttua laivan luo ryhmä talonpoikia seurassaan. Talonpojat toivat maitoa, leipää, voita ja munia.

Lenin oli karkotusmatkalla läheisessä yhteydessä vapaudessa olleisiin puoluejärjestöihin, oli tietoinen kaikista puoluetta kiinnostavista kysymyksistä. Erään kerran hän kutsui koolle meidät, Minusinskiin karkotetut marxilaiset, ja kertoi saaneensa kirjeen, jossa tiedotettiin puolueen ensimmäisestä edustajakokouksesta. Näkyi, että Vladimir Iljitš oli sydämensä pohjasta iloinen tämän tapahtuman johdosta. Hän korosti juhlallisesti meille, että nyt oli Venäjällä perustettu sosialidemokraattinen puolue ja kehotti meitä kaikkia liittymään siihen. Me kannatimme innokkaasti Iljitšin ehdotusta. Jokainen tunsikin kerrassaan poikkeuksellista ylpeyttä, — puolueen jäsenen suuren nimen ansainneen vallankumouksellisen ylpeyttä.

Karkotuksessa, Šušenskojen kylässä Lenin suoritti jättimäisen kirjallisen työn. Siellä hän lopetti laatuaan perusteellisen teoksensa „Kapitalismin kehitys Venäjällä”, kirjoitti paljon artikkeleita, sanomalehtikirjoituksia ja arvosteluja, käänsi englannin ja saksan kielestä useita yhteiskunnallis- ja kansantaloustieteellisiä kirjoja ja oli kirjeenvaihdossa monien tovereiden kanssa.

Työskennellessään niin voimaperäisesti ja tuloksellisesti Vladimir Iljitš osasi antaa ansaitun levon aivoilleen, osasi tuoda vilkkautta karkotettujen yksitoikkoiseen elämään. Hän piti metsästyksestä, pelasi šakkia ja harrasti luistelua. Hän oli suuresti kiinnostunut kaunokirjallisuuteen. Lenin piti runoudesta, varsinkin klassillisesta: „Puškinista, Byronista, Schilleristä, Shakespearesta, luki mielellään myös sellaisia vähemmän tunnettuja runoilijoita kuin Baratynskiä ja Tjutševia. Karkotettujen yhdyksunnan jäsenistä perustettiin kuoro. Erikoista intoa laulu-harrastuksiimme toi Vladimir Iljitš. Hän opetteli kansamme

vallankumouslauluja. Miten loistivatkaan Iljitšin silmät, kun hän nyrkkiään nostaan toisti kahdesti työväen taistelumarssin loppusäkeet:

Ja punaisen lippumme saamme
voittoisna hulmuilemaan!

Elokuussa 1899 Jermakovskojessa pidettiin meidän, Lepešinskin, asunnossa Minusinskin karkotettujen sosialidemokraattien neuvottelukokous. Kokoonnuttiin Vladimir Iljitšin ehdotuksesta vastaamaan asianvaatimalla tavalla Kuskovan ja Prokopovitšin „Credoon”.

Saatuaan Pietarista „Credon” käsikirjoituksen Lenin oli kovin kiihtynyt ja kirjoitti heti vastalauseluonnoksen tämän opportunistisen asiapaperin johdosta. Vastalause päätettiin esittää kollektiivisesti. Iljitš sanoi, että „Credon” ilmestyminen on erittäin oireellinen, ettei sitä saa jättää huomiotta, että „ekonomismi” on sosialidemokratiamme tuleva tauti ja se on päättäväisesti torjuttava. „Venäjän sosialidemokraattien vastalause” hyväksyttiin kiihkeän pohdinnan jälkeen yksimielisesti. Se alkoi sanoilla: „Erään (venäläisen) paikkakunnan seitsemäntoista sosialidemokraatin kokous on hyväksynyt yksimielisesti seuraavan päätöslauselman ja päättänyt saattaa sen julkisuuteen sekä antaa kaikkien tovereitten käsiteltäväksi”¹.

Muutaman päivän kuluttua neuvottelukokouksesta kuoli eräs sen osanottajista A. A. Vanejev. Hänet haudattiin Jermakovskojen kylään. Vladimir Iljitš piti haudalla puheen, jossa hän valaisi karkotuksessa tuhoutuneen taistelutoverin, Pietarin „Taisteluliiton”² erään toimeliaimman jäsenen maineikasta vallankumouksellista elämäntaivalta.

Tammikuun 29 päivänä 1900 päättyi karkotusaika, ja kaikki Minusinskin piirikuntaan karkotetut, jotka oli pidätetty samanaikaisesti Vladimir Iljitšin kanssa, valmistautuivat paluumatkalle. Nuoriso käyttäytyi huolettomasti, ja vain Vladimir Iljitš yksin huolehti matkan järjestämisestä. Hän kirjoitti minulle kirjeen ehdottaen tilaamaan ennen kaikkea pienelle tyttärelleni Oljalle niinimatolla katetut ajoneuvot, oravannahkapussin ja kaksi tuhatta pelmeniä matkustavien ravitsemiseksi pysähdyspaikoilla. Ennen lähtöä pakkasin pelmenit, mutta unohtin ne Jermakovskojeen. Ne unohtuivat, sillä olin huolissani tyttärestäni, joka sairastui krupöösikeuhkotulehdukseen. Yhdessä kanssamme karkotukselta matkustavat toverit olivat Minusinskissa kovin katkeroituneita saatuaan tietää, että olimme unohtaneet pelmenit. Joku alkoi jopa tosissaan puhua, että lapsi on vallankumoukselli-

¹ V. I. Lenin, Teokset, 4. osa, suom., sivu 155.— Toim.

² Pietarin „Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi”.— Toim.

selle vaivana ja esteenä toiminnassa... Mutta Iljitš, joka oli aina huomaavainen tovereita kohtaan, rauhoitteli meitä:

— Mainiota,— sanoi hän,— että teille syntyi Olja. Hänestä tulee vallankumouksellinen...

Lenin piti suurta huolta meistä ja tyttärestämme. Hän löysi ja kutsui lääkärin. Iljitš kävi yölläkin tiedustelemassa Oljan terveyden tilaa.

Vladimir Iljitš kertoi meille suunnitelmistaan: jo aikaisemmin hänelle oli syntynyt aate, että karkotukselta palattua on perustettava yleisvenäläinen sosialidemokraattinen sanomalehti, jonka ympärillä sosialidemokraattien työ tultaisiin järjestämään. Kaikki ottivat ihastuksella vastaan Leninin aatteen. Jokainen piirsi mielessään näköaloja jatkuvasta vallankumouksellisesta toiminnasta sanomalehden ympärillä, jolle Iljitš oli jo keksinyt nimenkin: „Iskra”. Puhuessaan tulevan sanomalehden nimestä Lenin esitti usein dekabristi Odojevskin sanat: „Kipinästä tuli syttyä!” — jotka tämä oli kirjoittanut runossaan vastaukseksi Puškinille tämän runoon „Kirje Siperiaan”.

Tyttäreni sairauden takia olin pakotettu jäämään mieheni kanssa kahdeksi kuukaudeksi Omskiin. Odotimme kärsimättöminä viestiä Leniniltä. Hän piti sanansa: mieheni Panteleimon Nikolajevitš sai kirjeen, jossa Vladimir Iljitš pyysi meitä Pihkovaan matkustaessamme poikkeamaan hänen luonaan Podolskissa, lähellä Moskovaa, missä silloin asui Vladimir Iljitšin äiti perheineen. Palattuaan Siperiasta Vladimir Iljitš ei hukannut hetkeäkään päämääränsä saavuttamisessa — Venäjän puoluevoimien yhdistämisessä suunnittelemansa yleisvenäläisen sosialidemokraattisen sanomalehden ympärille. Hän kävi Pietarissa, Pihkovassa ja muissa kaupungeissa järjestäen tarvittavia yhteyksiä ja käyden neuvotteluja.

Mieheni kertoi minulle, miten vieraanvaraisesti Iljitš ja koko Uljanovin perhe ottivat hänet vastaan Podolskissa, Lenin näytti miehelleni kaikki Podolskin ja sen lähiympäristön nähtävyydet, pelasi pitkät ajat šakkia, ja mikä tärkeintä, selitti yksityiskohdittain hänen puoluetehtäviään Pihkovassa. Nämä tehtävät edellyttivät, että Panteleimon Nikolajevitšistä tulee yksi ulkomailla julkaistavaksi suunnitellun „Iskran” asiamiehistä. Pihkovassa hän tulee työskentelemään zemstvon tilastonhoitajana. Vladimir Iljitš oli jo valmistanut sitä varten maaperää. Pihkovan tilasto-toimistolle oli jo tiedotettu Lepsinskistä ja siellä odotettiin häntä. Tilastonhoitajana työskennellessään mieheni oli avustettava salaisesti „Iskraa” lähettämällä sille kirjoituksia, painettua aineistoa ja käsikirjoituksia, pitämällä yllä salaista kirjeenvaihtoa toimituksen kanssa, ottamalla vastaan ulkomailta „Iskran” numeroita ja muuta maanalaista kirjallisuutta sekä säilyttämällä ja levittämällä tuota kirjallisuutta.

Heinäkuussa 1900 Lenin matkusti ulkomaille. Kohta alkoi ilmestyä „Iskra”. Se otti läheiset yhteydet niihin iskralaisten keskuksiin, joita Iljitš oli järjestänyt Venäjällä ennen matkustamistaan, siinä luvussa myös meihin — Pihkovan iskralaisiin.

Tapasin jälleen Iljitšin 1903 Genevessä. Siellä me järjestimme ruokalan, josta tuli bolševikki-emigranttien kokoontumispaikka. Vladimir Iljitš piti siellä opiskelutilaisuuksia puolueyöhön Venäjälle matkustaville bolševikeille. Se oli puoluekoulu, jossa Vladimir Iljitšin johdolla perehdyttiin puolueen ohjelmaan. Tämän koulun toiminnan kolmen vuoden aikana olin usein läsnä Iljitšin ohjaamissa opiskelutilaisuuksissa ja ihailin aina hänen erinomaista opettajantaitoaan. Paremmin kuin kukaan muu hän osasi saada kuuntelijansa syvästi kiinnostumaan, osasi herättää mielenkiintoa opiskeluun, tehdä keskustelun vilkkaaksi ja kiihkeäksi. Kun väittelyssä poliittisten vastustajiensa kanssa Lenin oli armoton, niin puoluekoulussa hän osoitti tavatonta suopeutta ja kärsivällisyyttä oppilaiden mielipiteitä kohtaan. Puhujat esitivät tämän tästä virheellisiä määritelmiä, ja silloin Iljitš selitti tahdikkaasti heidän hairahduksensa.

Geneven bolševistisen puoluekoulun kuulijakunta oli kokoonpanoltaan ja kehitystasoltaan kovin kirjavaa. Siihen kuului sekä melkoisen teoreettisen valmennuksen saaneita intelligenttejä että heidän vierellään istuvia tuotannosta tulleita työläisiä. Ja kokoonpanon erilaatuisuudesta huolimatta Iljitš osasi ohjata opiskelua kuitenkin niin, että se tempasi mukaan kaikki osanottajat, ja kaikki tunsivat yhtä suurena määrin tutkittavana olleiden puoluesivistyksen perusteiden tärkeyden. Iljitš sai tietotasoltaan erilaiset oppilaat yhtäläisesti kiinnostumaan omintakeisen pedagogisen keinojen avulla. Hän suurensi vaatimuksia intelligenssiin lukeutuville kuuntelijoille, taistellen heidän sekavan hajanaista, intelligenttimäistä fraseologiaa vastaan, ja samalla otti tarkalla korvallaan ihan lennosta kiinni työläisten jokaisen terveen, proletaarisen vaiston saneleman ajatuksen ja antoi sille täsmällisen ja lopullisen ilmauksen.

Minulle henkilökohtaisesti Leninin koululla oli erikoinen merkitys. Olin perehtynyt Lausannen yliopistossa luonnontieteisiin, ja niihin aikoihin samoin kuin nykyäänkin kapitalististen maiden yliopistoissa idealistiset teoriat olivat melko laajalle levinneet luonnontieteiden opettamisessa. Opettaessaan Lenin tutustutti meitä usein filosofian ja luonnontieteen eri aloihin. Marxilaiseen filosofiaan perehtyminen teki minusta materialistisen luonnontieteen innostuneen puoltajan.

Sillä välin Venäjällä alkoivat vallankumoukselliset tapahtumat. Oli menossa vuosi 1905. Geneven emigranttipiireissä pohdittiin kiihkeästi Venäjän tilannetta. Heräsi aate sellaisen suuren kokouksen järjestämisestä, jossa olisivat läsnä Venäjän sociali-

demokratian kaikki ryhmittymät. Lenin suhtautui alusta lähtien skeptillisesti aatteeseen yhteisestä kokouksesta.

— Pelkään danaolaisia, jopa lahjoja ojentavia,— sanoi hän muinaisroomalaista sananlaskua käyttäen.

Lenin kuitenkin suostui yhteiseen kokoukseen ehdottaen tällöin varattavaksi tarkat ehdot: puheenjohtajaksi valitaan henkilö, joka on riittävän puolueeton kokouksen osanottajien suhteen; jokaisesta ryhmästä — bolševikkien, menševikkien, bundin, latvialaisten ja puolalaisten sosialidemokraattien puolesta — tulee esiintymään vain yksi puhuja; jokaisen puhujan on luovuttava avoimesta ja peitetystä ryhmäkuntalaismaisesta polemiikista. Menševikit suostuivat kaikkiin ehtoihimme.

Kokoukseen tuli paljon väkeä. Iljitš saapui myös ja istuutui vaatimattomasti johonkin takariviin eräiden bolševikki-tovereiden pariin. Puhetta johti Vera Zasulitš. Ensimmäisenä puhui Martov. Hänen puheensa oli väritön, velto ja ikävystyttävä. Mutta sopimusehdon Martov täytti: hän ei tehnyt poleemisia hyökkäyksiä bolševikkeja vastaan. Sitten puheenvuoro annettiin bolševikkien edustajalle Voinoville (Anatoli Vasiljevitsš Lunatšarskille). Vladimir Iljitš neuvoi häntä ennen kokousta puolisen tuntia puheen sisällön ja muodon suhteen. Puhujamme ei myöskään turvautunut ryhmäkuntalaismaiseen polemiikkiin, vaan puhui yleisvallankumouksellisesta aiheesta. Se oli suurenmoinen puhe, kuvarikas ja valtavan vallankumouksellisen päätöksen läpikäynnin kema. Ja silloin harmistuneet menševikit rikkoivat heti sopimuksen, kuten Lenin oli ennustanut.

Kuiskailtuaan Zasulitšin kanssa Dan sai häneltä puheenvuoron. Vastoin sopimusta hän esiintyi jo toisena menševikki-puhujana. Dan kyllästi puheensa hyökkäilyillä bolševikkeja vastaan, arvosteli Voinovin lausuntoja.

Iljitš nousi ensimmäisenä ja sanoi meille hiljaa:

— Lähdettiin, toverit. Täällä meillä ei ole mitään tekemistä...

Venäjällä kehittyi nopeasti vallankumoustaistelu. Jännittäen suuresti voimiaan Iljitš teki työtä päivin ja öin. Hänen kirjeensä, sähkönsä, ohjeensa ja kirjoituksensa bolševikkien äänenkannattajassa „Vperjod” lehdessä ja sitten „Proletari” lehdessä olivat taisteluohjelmalla vallankumoukselliselle proletariaatille. Huhtikuun alussa 1905 Lenin matkusti Lontooseen, missä johti sinne kokoontunutta puolueen III edustajakokousta. III edustajakokouksen hyväksymä leniniläinen taktiikka edellytti, että vaikka Venäjän vallankumous onkin luonteeltaan porvarillis-demokraattinen, on sen voitosta eniten kiinnostunut proletariaatti, jonka tulee johtaa vallankumousta ryhtymällä liittoon talonpoikaiston kanssa ja eristämällä liberaalisen porvariston. Tämän bolševistisen taktiikan perustelemiselle ja menševikkien opportunistisen taktiikan arvostelemiselle oli omistettu Leninin historiallinen kirja

„Sosialidemokratian kaksi taktiikkaa demokraattisessa vallankumouksessa”.

Vallankumouksen aallot kohosivat yhä korkeammalle. Lenin tahtoi kiihkeästi Venäjälle. Marraskuun alussa 1905 hän saapui Pietariin ja osallistui hyvin toimeliaasti vallankumouksellisten esiintymisten järjestämiseen. Joulukuussa Moskovan kadut peittyivät barrikadeihin. Vallankumouksellisia kapinoita syttyi muissakin kaupungeissa. Mutta tsarin hallitus onnistui tukahduttamaan ne. Tappion kärsinyt vuoden 1905 vallankumous oli kuitenkin Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen kenraaliharjoitus. Puolueelle sinkoamaan Plehanovin moitteeseen: „Ei olisi pitänyt tarttua aseisiin”, suuri vallankumousmies Lenin vastasi: „Päinvastoin, piti tarttua aseisiin päättäväisemmin, tarmokkaammin ja hyökkäävämmiin...”

Tapasimme jälleen Vladimir Iljitšin vasta Suuren Lokakuun jälkeen. Panteleimon Nikolajevitš ja minä työskentelimme Valistusasiain kansankomissariaatissa. Vuonna 1918 Panteleimon Nikolajevitš ehdotti Vladimir Iljitšille, että meidät lähetettäisiin Bielo-Venäjälle kotikyläämme Litvinovitšiin kokeilemaan talonpoikien yhdistämistä maatalouskommuuniksi. Vladimir Iljitš oli erittäin tyytyväinen tähän ehdotukseen, suostui heti siihen sanoen, että talonpoikien yhdistäminen suuriksi kollektiivitalouksiksi on mitä tärkein tehtävämme. Matkustimme Litvinovitšiin ja ryhdyimme perustamaan kommuunia, mutta kärkevän kansalaisodan oloissa me emme onnistuneet toteuttamaan suunnitelmiamme.

Lenin lähetti Panteleimon Nikolajevitšin 1919 työhön Taškentiin Turkestanin valistusasiain kansankomissaarin sijaiseksi. Tavattuaan matkaa koskevan kysymyksen johdosta Vladimir Iljitšin Panteleimon Nikolajevitš palasi kotiin reippaana ja riemuissaan:

- Mitä iloitset? — kysyin.
- Sai puolustetuksi teatterit!
- Mitkä teatterit?
- Sekä Suuren että Pienen.
- Kuka sai puolustetuksi?
- Iljitš.

Ja mieheni kertoi minulle sen illan tapahtumista. Anatoli Vasiljevitš Lunatšarski ei voinut jostakin syystä olla läsnä Suuren Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa ja hänen asemestaan istuntoon oli mennyt Panteleimon Nikolajevitš, koska hän oli Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen. Käsiteltävänä oli erilaisia kysymyksiä, siinä luvussa kysymys valtion teatterien lämmittämisestä, joka oli siirretty Pienestä Kansankomissaarien Neuvostosta siellä ilmenneiden erimielisyyksien takia. Selosti Pienen Kansankomissaarien Neuvoston edustaja

Galkin. Hän sanoi, että kyseisessä vaiheessa työläis-talonpoikainen tasavalta ei tarvitse Suurta eikä Pientä teatteria, koska niiden ohjelmistossa on yhä edelleenkin samoja vanhoja porvarillisia „Traviatan”, „Carmenin” ja „Jevgeni Oneginin” kaltaisia näytelmiä ja oopperoita ja ettei kannata heittää kallisarvoista polttoainetta Moskovan teatterien ahneisiin tulipesiin.

Vladimir Iljitš asetti kysymyksen äänestettäväksi virkkaen kuitenkin ikään kuin ohimennen muutaman sanan:

— Minusta tuntuu,— sanoi Iljitš väläyttäen nauravia silmiään,— että Galkinilla on hieman naiivi käsitys teatterin merkityksestä.

Ja Vladimir Iljitš kehotti niitä, jotka kannattavat Galkinia, nostamaan kätensä.

Mutta käsiä ei noussut. Teatterit, jotka ovat Venäjän kansallisen kulttuurin ylpeys, jatkoivat toimintaansa.

Leninin kaikkivoittavat aatteet kasvattavat ja hoivaavat neuvostoihmisten sukupolvia. Lenin elää maamme työtätekevien ajatuksissa ja sydämissä. Hänen nimensä kaikuu lennokkaana kutsuen taisteluun vapaan ja onnellisen elämän puolesta, kommunismin puolesta.

